

- po okhrane truda (Sbornik nauchnykh statei). Current issues in the training of occupational safety engineers (Collection of scientific articles). Simferopol': izdatel' FLP Lemeszko K.A. 17–20 [in Ukrainian].
2. Khenli D. Kumamoto H. (1894) Nadezhnost' tekhnicheskikh sistem i otsenka riska. [Reliability of technical systems and risk assessment]. M. : Mashinostroenie [in Russian].

Shmyrko V. I., Korobko A. V., Trojan J. I., Yakimtsov Y. V. Simulation of processes of occurrence of injury situation situations

In violation of safety rules, insufficient quality of professional training, dangerous situations can occur (injuries, traumas, electric shocks, occupational diseases, acute occupational and other poisonings, burns, frostbite, probable injury to workers due to accidents, catastrophes, fires, the impact of natural disasters etc.), which lead to deterioration of health of workers, causing injuries of varying degrees severity, can be fatal. Analysis of injuries in Ukraine shows that in 2020 (compared to 2019) the number of hazards related to production increased by 58 %. In 2019, 3876 people were injured during the production losses, of which 422 people were fatally injured, in 2020–6121 people were injured, of which 653 people died. Most accidents are related to a person's psychophysiological capabilities, professional level and stereotype of behavior in normal and extreme situations.

When organizing the educational process, the main strategy of teachers in occupational safety is the implementation of practical measures for injury prevention and education of future professionals in the skills of a healthy lifestyle. In this regard, in order to improve the quality and effectiveness of safety education, for a more detailed analysis of the causes and consequences of dangerous situations, students were offered a model approach to the analysis of injuries and emergencies with the construction of logic-simulation schemes of various dangerous situations technosphere. This allows students to consciously identify not only the primary event of the formation of an emergency or traumatic situation, but also to determine the involvement of an individual in the occurrence of an undesirable event, as well as the degree of guilt of the victim.

Conclusions. The use of models of the impact of hazardous and harmful production factors on social and professional groups of people makes it possible to develop a perfect preventive system based on rapid search of industrial hazards, in-depth logical analysis and, most importantly, urgent action to eliminate potential hazards before injuries and accidents. situations.

Key words: psychological factor, dangerous condition, dangerous action, dangerous situation, dangerous production factor, dangerous situation, model approach, logic-simulation scheme.

УДК 378:373.31+372.874

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.82.37>

Шостачук Т. В.

**ЗМІЦНЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ОСНОВ ПЕДАГОГІКИ КУЛЬТУРИ В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА
(кінець XX – початок XXI століття)**

У статті проаналізовано вплив на педагогіку соціально-політичної трансформації польської держави після 1989 року. Відзначено, що в цей час перед педагогікою культури постало питання про пошук власної ідентичності в абсолютно новій соціально-економічній та культурній реальності, коли відбувалося переосмислення її ролі на тлі посилення кризових процесів у світі.

У ході дослідження було виявлено, що переломним моментом у розвитку педагогіки культури можна вважати 1995 рік, коли відбулася загальнодержавна конференція, організована кафедрою Теорії Поширення Культури в Інституті Педагогіки університету Марії Кюрі-Склодовської в Любліні. У матеріалах конференції було зазначено важливу тезу, що педагогіка культури містить знання, які вказують шлях до культурного розвитку особистості.

Обґрунтовано тезу, що відновлення педагогіки культури може стати вираженням необхідності виходу із глибокої кризи сучасної цивілізації та готовністю прийняти виклики майбутнього. Встановлено, що педагогіка культури як педагогічна субдисципліна може стати теоретичною основою польської системи освіти в цілому.

Особливу увагу звернено на позиції польських науковців у сфері освіти й виховання, які обґрунтовують місце педагогіки культури процесі навчання та виховання.

Розкрито важливість наукового внеску у відродження педагогіки культури професора Я. Гайди, який представив родовід педагогіки культури, трансформації, які вона зазнала протягом усього періоду існування, її сучасний стан та суперечки, які відбуваються навколо неї. Науковець у роздумах про формування особистості в сучасних реаліях використовує поняття “новий гуманізм” та називає його “неопедагогікою культури”, що є сучасним виміром педагогіки культури.

Результат проведеного аналізу наукових праць польських учених показав, що педагогіка культури все ще існує як відкрита субдисципліна, яка вимагає постійних доповнень та збагачень новими гуманістичними теоріями.

Ключові слова: польська педагогіка, цінності, педагогіка цінностей, новий гуманізм, освіта, виховання.

У 1989 році в Республіці Польща розпочалася комплексна трансформація у сфері політики, економіки, науки, відбувалися значні зміни в соціальній свідомості та культурі. Від початку соціально-політичної трансформації держави в польській педагогіці культури також відбуваються кардинальні зміни, які впливають на її розвиток, ідентичність та статус як наукової дисципліни.

Так, на думку Т. Хейніцької-Безвіньської, “ми маємо справу в Польщі не тільки з кризою злому легітимізації однієї, доти панівної течії, так званої наукової соціалістичної педагогіки” – але ми стоїмо перед важкою спробою пізнавального засвоєння (...) і практичного виміру кризи-перелому, яка вже існує в євро-американської культури протягом останніх десятиліть” [5, с. 40].

Питанням нових можливостей розвитку педагогіки культури та її місця серед інших педагогічних наук займались польські науковці: Б. Суходольський, І. Войнар, Б. Жураковський, Я. Гайда, Т. Хейніцька-Безвіньська, К. Южиста та ін. Вагомий вклад у дослідження польської педагогіки належить українським ученим Г. Ніколаї, Н. Ничкало, С. Сисоева та ін.

Ситуацію в польській педагогіці культури після 1989 року найбільш точно описав вчений Б. Суходольський. “Сучасний світ – писав він – характеризується особливо гострим посиленням кризи в суспільному баченні реальності як комплексу цінностей; цивілізація виявляється під загрозою і потребує реконструкції. Уперше, мабуть, стан педагогіки є істотно підірваний, уперше, бо педагогіка й практика виховання втрачають стабільну точку опори” [11, с. 8].

Широкий огляд досягнень та перспектив розвитку педагогіки культури представив декан Люблінської Вищої Школи в м. Риках, доктор К. Южиста. На його думку, педагогіка культури заслуговує на більшу увагу, ніж раніше, адже намагається віднайти власну ідентичність в абсолютно новій соціально-економічній та культурній реальності [6, с. 13].

Мета статті полягає в аналізі процесів, які вплинули на переоцінювання концепції польської педагогіки культури починаючи з 1989 року та питання існування педагогіки культури в системі сучасної освіти.

Трансформація устрою після 1989 року торкнулася без винятку всіх просторів та сфер життя, у тому числі польської системи освіти. На жаль, зміни, які відбуваються, не відповідають соціальним очікуванням і доволі гостро критикуються представниками різних установ. Так, одну із причин невдачі проведених освітніх реформ вбачають у відсутності бачення концепції освіти відповідно до реалій XXI століття [10].

Ми погоджуємося з думкою вченого К. Южиста про те, що теоретичною основою польської системи освіти може бути педагогіка культури як педагогічна субдисципліна. При цьому необхідно враховувати досягнення, започатковані понад століття тому представниками педагогіки культури, вважає вчений [6, с. 16].

Педагогіка культури містить знання, які вказують шлях до культурного розвитку особистості. “Ця педагогіка підіймається на вищі позиції внаслідок зменшення ролі школи. Більшість інформації та культурного змісту не лише у галузі історії, географії чи соціально-економічного життя діти та молодь набувають сьогодні поза системою класу-аудиторії. Для педагогіки культури важлива ця велика, неформальна культурна, інформаційна та мистецька система” [4, с. 51].

На наукових конференціях, під час симпозіумів та підготовчих зустрічах представники педагогічних наук й освітньої практики вимагали належної для XXI століття освіти та виховання дітей і молоді. Однією з таких ініціатив, присвячених педагогіці культури, була організація декількох наукових конференцій Польською Академією Наук під керівництвом спочатку Б. Суходольського, а пізніше І. Войнара та деяких академічних центрів, у т. ч. Університетом Марії Кюрі-Склодовської у Любліні (UMCS) з ініціативи професора Я. Гайди.

Українським вкладом у відродження польської педагогіки культури, на нашу думку, стали наукові доробки Я. Гайди, дослідницькі інтереси якого стосуються питань розвитку ідей педагогіки культури та зосередженню уваги навколо проблем, пов'язаних із роллю засобів масової інформації в освіті, поширенням культури, а також її пропагуванням.

Учений приділяв багато уваги проблематиці цінностей в житті людини, підкреслюючи, що педагогіка культури за своєю суттю є педагогікою цінностей. Я. Гайда висвітлив це в наступних публікаціях: “Обличчя любові” (*Oblicza miłości, Warszawa 1993*); “Виховувати для правди?” (*Wychowanie do prawdy?, Люблін 1995*); “Цінності в житті людини – правда, любов, самотність” (*Wartości w życiu człowieka – prawda, miłość, samotność, Lublin, 1997*), “Честь, гідність, людяність” (*Honor, godność, człowieczeństwo, Lublin, 2000*) [7].

“Складна сучасність – писав Я. гайда – з її непрозорою реальністю, сповненою неоднозначності та багаторазових численних загроз, спричинених глибокою кризою цивілізації та спробами подолання цієї ситуації, сприяє повернення до ідеї педагогіки культури й вимагає водночас критичної оцінки її історичного доробку та сучасної інтерпретації філософсько-методологічних заснувань” [2, с. 5].

У видавництві Університету Марії Кюрі-Склодовської в Любліні в 1998 році під редакцією Я. Гайди була видана праця “Педагогіка культури. Історичні досягнення, сучасні суперечки навколо культурної освіти, перспективи розвитку” (*Pedagogika kultury. Historyczne osiągnięcia, współczesne kontrowersje wokół edukacji kulturalnej, perspektywę rozwoju*), яка була включена до каталогу публікацій у галузі педагогіки культури [2].

Наукова праця стала підсумком двох наукових конференцій, організованих кафедрами Теорії Поширення Культури Інституту Педагогіки Університету Марії Кюрі-Склодовської у Любліні в співпраці з Люблінським Відділенням Польського Педагогічного Товариства та під патронатом Комітету Педагогічних Наук Польської Академії Наук.

Матеріали першої конференції з педагогіки культури (що відбулася 5-6 грудня 1995 року в Дембліні під гаслом “Про повернення до педагогіки культури” (*O powrót do pedagogiki kultury*)) були опубліковані під назвою “Педагогіка культури та культурна освіта” (*Pedagogika kultury a edukacja kulturalna*) [8].

Особливого значення, на наш погляд, набуває позиція С. Волошина щодо актуальності педагогіки культури, представлена в матеріалах першої конференції в статті “Педагогіка культури не потребує реституції – є живою” (*Pedagogika kultury nie wymaga restytucji – jest żywa*). Учений писав: “Є живою, бо вагоме значення мають наукові досягнення наших класиків педагогіки культури. Є живою у своєму сучасному продовженні у вигляді культурної освіти. Вона жива, тому, що досі важливими та науково корисними є основні категорії та концептуальні відмінності, на які спирається педагогіка культури та сучасна гуманістична філософія виховання” [12, с. 14].

Нас зацікавила стаття І. Войнар “Тривала присутність педагогіки культури” (*Trwała obecność pedagogiki kultury, 1998*), яка містить багато цінних коментарів щодо сутності розуміння педагогіки культури як об’єкта теоретичного дослідження та практичної діяльності. Авторка цілком розділяє думки Б. Суходольського про роль культури в особистісному розвитку людини, його позицію щодо цілісності науки, техніки та мистецтва як в структурі культури (“Світ людини”), так і в змісті освіти” [13, с. 20]. На думку І. Войнар, учений довів, що “наука й техніка, нарівні з мистецтвом належать людям, виражають людей і творять людей, отже вони повинні становити основу сучасного виховання – виховання наукою, технікою та мистецтвом” [13, с. 22]. У ХХІ столітті такі змістовно-переконливі висловлювання є, на нашу думку, актуальними.

Педагогіка культури має здійснити в житті особистості важливу функцію, вважає І. Войнар. На думку авторки, педагогіка культури – це система “обов’язків і цінностей, які апелюють до духовних вимірів життя особистості, пробуджують її духовне життя і поглиблюють особисту ідентичність; ... аналізують акти пробудження в особистості цієї суб’єктивної культури. Цей процес виражається в способі сприймання і переживання творів культури. У традиційній педагогіці культури центральним поняттям є навчання (*Bildung*), яке стає можливим завдяки існуванню об’єктивного всесвіту людських творінь (так звана спадщина), особливій ролі цінностей, особистісним процесам розуміння” [13, с. 19].

Ознайомлення з публікаціями польських науковців у сфері освіти й виховання породжує запитання: чи сьогодні для педагогіки культури є місце в процесі навчання та виховання? Відповідь можна віднайти у великій статті Я. Гайди, з красномовною назвою “Педагогіка культури – оптимальний шанс порятунку гуманістичних цінностей, що є під загрозою” (*Pedagogika kultury – optymalną szansą ratowania zagrożonych wartości humanistycznych*). Автор звертає увагу на актуальність педагогіки культури та пропонує розглядати завдання її реалізації у світлі наукових досягнень Б. Суходольського, вказує на сучасні можливості розвитку педагогіки культури як напрямку педагогічної думки [2, с. 30].

Друга конференція “Педагогіка культури – новини й перспективи” відбулася в Любліні 26-27 червня 1997 року й була організована UMCS у співпраці з Осередком “Брама Гродська – Театр NN”. Матеріали конференції були опубліковані в збірнику “Педагогіка культури” (виданий UMCS, Люблін, 1998, під редакцією Я. Гайди) містили широкий і глибокий аналіз, оцінку досягнень та перспективу розвитку педагогіки культури.

За останні кілька десятиліть в Республіці Польща ці дві конференції та їх публікації стали першими науковими дискусіями такого масштабу. Як зазначав Я. Гайда: “Усі учасники обох конференцій, здавалося, погодилися з основними серйозними проблемами, які стосуються як історії педагогіки культури, так і її сучасності й перспектив розвитку” [2, с. 390–391].

Заслуговують на увагу висновки з конференцій, представлені професором Я. Гайдою.

Перш за все, підкреслив він, незважаючи на неоднорідність напрямку, яким є педагогіка культури, жоден з учасників обох конференцій не заперечував потужний науковий доробок класиків цього напрямку, які вбачали можливості духовного розвитку людини в спілкуванні з творами культури.

По-друге, стверджував Я. Гайда, подібне положення має відпрацьована попередниками педагогіки культури методологія гуманістичних наук, яка, протиставляючись однобічності психологізму і педагогічному соціологізму, а також позитивістській моделі пізнання, вказала на самобутність гуманістики. Фундамент нової методології в гуманістичних науках заклав В. Дільтей, ввівши категорію “розуміння”, яка сьогодні безперечно підтверджує свою наявність у тому числі в педагогічній герменевтиці.

По-третє, учений вбачає продовження ідей педагогіки культури в таких течіях, як гуманістична педагогіка та персоналістична педагогіка, а також у нових педагогічних субдисциплінах, таких як педагогіка творчості, педагогіка цінності та педагогіка розваг.

По-четверте, Я. Гайда вказує на великі перспективи розвитку основних категорій педагогіки культури. З одного боку, через позитивні зміни, що відбуваються в сучасному світі, такі як: спроба створити культуру світу; зростання рангу цінностей (свобода, солідарність, толерантність, широко зрозумілий екуменізм); процес інтеграції; соціально-філософські рухи, наприклад, “Зелені”, “Нова Ера” (New Age). А з іншого боку, через існування дуже серйозних загальновідомих загроз: парникового ефекту та зміни клімату, збройних локальних конфліктів, демографічного вибуху, зростання фанатизму, агресії, насильства та інших патологічних явищ.

Коли додати до цього списку велику прірву, що утворилася між прогресом цивілізації та розвитком духовної культури, все це ставить перед педагогікою культури дуже важкі, але водночас необхідні для розв’язання проблеми. “Невирішеною – за словами Я. Гайди, – залишається проблема чи в умовах цих ускладнень, суперечностей, надій і загроз, а також еволюції культури, що вимагає нових освітніх завдань, не є більш

доцільним використовувати термін *неопедагогіка культури* для відокремлення історичної течії від її сучасного та майбутнього розвитку, враховуючи сучасні реалії” [2, с. 391].

У контексті дослідження проблеми відродження педагогіки культури в Республіці Польща ми повинні згадати фундаментальну працю професора Я. Гайди “Педагогіка культури в нарисі” (*Pedagogika kultury w zarysie, Warszawa, 2006*) [3], що є спробою представити сучасному читачу педагогіку культури, її родовід та трансформації, які вона зазнала протягом усього періоду існування, але передусім показати, як сприймається педагогіка культури сьогодні та які суперечки відбуваються навколо неї.

Вивчаючи розвиток педагогіки культури, її первинні заснування, філософію та сучасну картину, представлені професором Я. Гайдою, спробуємо відповісти на питання, чи педагогіка культури від початку ХХ століття залишається такою ж і в ХХІ столітті.

Педагогіка культури, чи, ймовірно, широкіше, широко зрозуміла культурна освіта в повоєнні роки, як пише Я. Гайда, була реалізована завдяки програмі ЮНЕСКО як турбота про культуру, що розуміється в категоріях національної спадщини. Основними її цілями були: “визнання культурного виміру розвитку; посилення та збагачення культурних відмінностей; розширення участі людей в культурі; розвиток міжнародного співробітництва в галузі культури” [3, с. 103].

Проте переломним моментом у розвитку педагогіки культури, наголошував Я. Гайда, можна вважати 1995 рік, коли відбулася загальнодержавна конференція, організована кафедрою Теорії Поширення Культури в Інституті Педагогіки університету Марії Кюрі-Склодовської в Любліні. На конференції було поставлене питання повторного звернення до ідеї педагогіки культури. Наголошувалося, що її відновлення може стати вираженням необхідності виходу із глибокої кризи сучасної цивілізації та готовністю прийняти виклики майбутнього [3, с. 130]. І хоча на конференції вирішили також повернутися до назви субдисципліни педагогіки – “педагогіка культури”, проте це повернення вже не означало ту ж саму педагогічну реальність [1, с. 8].

У своїй праці Я. Гайда вкотре повертається до поняття “новий гуманізм” у роздумах про формування особистості в сучасних реаліях та називає його “неопедагогікою культури”, що, власне, є сучасним виміром педагогіки культури. За Я. Гайдою, “новий гуманізм” – це навчання та виховання людини, що ґрунтується на глобальній культурі, яка поєднує класичну та масову (популярну) культуру. Необхідність такого сприйняття культури, тобто включення масової культури, яка раніше не вважалася серйозним об’єктом, – це відповідь на потреби людей, наголошував учений.

Отже, підсумовує Я. Гайда, нині тема функціонування педагогіки культури залишається актуальною.

Висновки і пропозиції. Сучасна педагогічна думка розширила сферу самої педагогіки культури, приймаючи різні форми, наприклад, виховання моральне, естетичне, художнє, соціальне, національне, міжкультурне та медійне. Це робиться завдяки широко зрозумілій культурі як “ (...) сукупності умов життя людей, які вони самі формують, а також ідеалам і цінностям, які вони засвоюють, створюють і якими керуються у процесах розвиненої діяльності” [14, с. 11], завдяки чому педагогіка культури все ще існує як відкрита субдисципліна, яка вимагає постійних доповнень і збагачень новими гуманістичними теоріями. Концентруючись “(...) на філософських міркуваннях, переважно телеологічних та аксіологічних та на гуманістичній і педагогічній критиці (...)” [6, с. 176], вона піддається систематичному оновленню та навіть переосмисленню, щоб прочитати “знаки часу”, які ми можемо зафіксувати в її таких представлених формах, як культурна освіта, аксіологічна освіта чи анімація.

Використана література:

1. Bartska Justyna. Recenzja, Janusz Gajda, *Pedagogika kultury w zarysie*, Kraków 2006. URL : http://pedagogika-filozoficzna.eu/wp-content/uploads/2017/12/16-Bartska-1-11-pf_06.pdf (дата звернення: 26.08.2021).
2. Gajda Janusz (red.). *Pedagogika kultury. Historyczne osiągnięcia, współczesne kontrowersje wokół edukacji kulturalnej, perspektywy rozwoju*. Lublin : Wydawnictwo UMCS, 1998. 395 s.
3. Gajda J. *Pedagogika kultury w zarysie*. Kraków, 2006. 320 s.
4. Gładysz A., Kania T. *Pedagogika kultury u progu XXI wieku*. W: *Pedagogika kultury* / red. J. Gajda. Lublin : Wydawnictwo UMCS, 1998. S. 51–59.
5. Hejnicka-Bezwińska Teresa. Koncepcja pedagogiki (i pedagogiki ogólnej) w szkole lwowsko-warszawskiej / Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. *Rocznik Pedagogiczny* 36/2013 PL ISSN 0137-9585. S. 40. URL : http://www.staff.amu.edu.pl/~pedszkol/rocznik_pedagogiczny/wp-content/uploads/2015/07/Rocznik_Pedagogiczny_36_2013.pdf (дата звернення: 26.08.2021).
6. Jurzysta Kazimierz. *Pedagogika kultury w systemie współczesnej edukacji* / *Journal of Modern Science*. 2017. Tom 4/35. S. 11–32.
7. Kubinowski D. Pedagogiczne myślenie humanistyczne jako kategoria metodologiczna. W: *Metodologia pedagogiki zorientowanej humanistycznie*. / red. M. Nowak. Kraków, 2006. 176 s.
8. *Pedagogika kultury*. W: *Encyklopedia pedagogiczna*. / red. B. Suchodolski, W. Pomykało. Fundacja Innowacja, Warszawa, 1993. S. 547–552.
9. *Pedagogika kultury a edukacja kulturalna. Rozwój historyczny, aktualność, perspektywy*. Lublin–Dęblin, 1996. 395 s.
10. Rura Grażyna, Klichowski. Założenia programowo-organizacyjne reformy oświaty z 1999 r. w zakresie edukacji. URL : https://repozytorium.amu.edu.pl/bitstream/10593/5567/1/Micha%C5%82_Klichowski_Gra%C5%BCyna_Rura_Za%C5%82o%C5%BCenia_programowo-organizacyjne_reformy_o%C5%9Bwiaty_z_1999_roku_w_zakresie_edukacji_elementarnej.pdf (дата звернення: 07.09.2019).
11. Suchodolski B. *Uspołecznienie kultury*. Warszawa, 1972. 199 s.

12. Wołoszyn S. Pedagogika kultury nie wymaga restytucji – jest żywa. [w:] *Pedagogika kultury a edukacja kulturalna* / red. J. Gajda. Lublin – Dęblin : Wydawnictwo UMCS – WSOSP, 1996. S. 12–15.
13. Wojnar I. Trwała obecność pedagogiki kultury. W: *O nowy humanizm w edukacji* / red. J. Gajda. Kraków : Oficyna Wydawnicza „Implus”, 1998. S. 16–25.
14. Żurkowski B. Humanizm pedagogiki kultury. W: *Pedagogika kultury – wychowanie do wyboru wartości* / red. B. Żurkowski. Kraków, 2003. S. 15.

References:

1. Bartska, J. (2017). Recenzja, Janusz Gajda, *Pedagogika kultury w zarysie*, Kraków 2006 [Review, Janusz Gajda, *Outline of the pedagogy of the culture*, Krakow 2006]. URL: http://pedagogika-filozoficzna.eu/wp-content/uploads/2017/12/16-Bartska-1-11-pf_06.pdf (last accessed: 26.08.2021). [in Poland].
2. Gajda, J. (1998). *Pedagogika kultury. Historyczne osiągnięcia, współczesne kontrowersje wokół edukacji kulturalnej, perspektywy rozwoju*. [Pedagogy of the culture. Historical achievements, contemporary controversies around cultural education, development prospects]. Lublin : Wydawnictwo UMCS. 395 p. [in Poland].
3. Gajda, J. (2006). *Pedagogika kultury w zarysie* [Outline of the pedagogy of the culture]. Kraków : Impuls. 320 p. [in Poland].
4. Gładysz, A., Kania, T. (1998). *Pedagogika kultury u progu XXI wieku*. [Pedagogy of the culture at the threshold of the 21 century]. W: *Pedagogika kultury [Pedagogy of the culture]* / red. J. Gajda. Lublin : Wydawnictwo UMCS. Pp. 51–59. [in Poland].
5. Hejnica-Bezwińska, T. (2013). *Koncepcja pedagogiki (i pedagogiki ogólnej) w szkole lwowsko-warszawskiej* [The concept of pedagogy (and general pedagogy) in the Lviv-Warsaw school] / Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. *Rocznik Pedagogiczny [Pedagogical Yearbook] 36/2013 PL ISSN 0137-9585*. Pp. 40–41. URL: http://www.staff.amu.edu.pl/~pedszkol/rocznik_pedagogiczny/wp-content/uploads/2015/07/Rocznik_Pedagogiczny_36_2013.pdf (last accessed: 26.08.2021). [in Poland].
6. Jurzysta, K. (2017). *Pedagogika kultury w systemie współczesnej edukacji* [Pedagogy of the culture in the system of modern education] / *Journal of Modern Science*. Vol. 4/35. Pp. 11–32. [in Poland].
7. Kubinowski, D. (2006). *Pedagogiczne myślenie humanistyczne jako kategoria metodologiczna* [Pedagogical humanistic thinking as a methodological category]. W: *Metodologia pedagogiki zorientowanej humanistycznie Methodology of humanistic-oriented pedagogy* / red. M. Nowak. Kraków. 176 p. [in Poland].
8. *Pedagogika kultury* [Pedagogy of the culture]. W: *Encyklopedia pedagogiczna [Pedagogical encyclopedia]*. / red. B. Suchodolski, W. Pomykała. Fundacja Innowacja, Warszawa. Pp. 547–552. [in Poland].
9. *Pedagogika kultury a edukacja kulturalna* [Pedagogy of the culture and cultural education]. *Rozwój historyczny, aktualność, perspektywy [Historical development, topicality, perspectives]*. Lublin-Dęblin. 395 p. [in Poland].
10. Rura, G., Klichowski, M. (2011). *Założenia programowo-organizacyjne reformy oświaty z 1999 r. w zakresie edukacji* [Program and organizational assumptions of the education reform of 1999 in the field of education]. URL: <https://repozytorium.amu.edu.pl/handle/10593/5567> (last accessed: 07.09.2019). [in Poland].
11. Suchodolski, B. (1972). *Uspołecznienie kultury* [Socialization of the culture]. Warszawa. 199 p. [in Poland].
12. Wołoszyn, S. (1996). *Pedagogika kultury nie wymaga restytucji – jest żywa* [Cultural pedagogy does not require restitution – it is alive]. W: *Pedagogika kultury a edukacja kulturalna [Pedagogy of the culture and cultural education]* / red. J. Gajda. Lublin – Dęblin: Wydawnictwo UMCS – WSOSP. Pp. 12–15. [in Poland].
13. Wojnar, I. (1998). *Trwała obecność pedagogiki kultury* [Permanent presence of pedagogy of the culture]. W: *O nowy humanizm w edukacji [For a new humanism in education]* / red. J. Gajda. Kraków : Oficyna Wydawnicza „Implus”. Pp. 16–25. [in Poland].
14. Żurkowski, B. (2003). *Humanizm pedagogiki kultury* [Humanism of pedagogy of the culture]. W: *Pedagogika kultury – wychowanie do wyboru wartości [Pedagogy of the culture – education to choose values]* / red. B. Żurkowski. Kraków. Pp. 15-17. [in Poland].

Shostachuk T. V. Strengthening theoretical fundamentals of cultural pedagogy in the Republic of Poland since 1989

The article analyzes the impact on pedagogy of socio-political transformation of the Polish state after 1989. It is noted that at this time the pedagogy of culture was faced with the question of finding their own identity in a completely new socio-economic and cultural reality, when there is a rethinking of its role against the background of increasing crisis in the world.

The study revealed that a turning point in the development of cultural pedagogy can be considered 1995, when a national conference organized by the Department of Theory of Cultural Dissemination at the Institute of Pedagogy of the Marie Curie-Skłodowska University in Lublin. The conference materials noted an important thesis that the pedagogy of culture contains knowledge that indicates the path to cultural development of the individual.

The thesis that the restoration of cultural pedagogy can be an expression of the need to get out of the deep crisis of modern civilization and a willingness to accept the challenges of the future. It is established that the pedagogy of culture as a pedagogical subdiscipline can become the theoretical basis of the Polish education system as a whole.

Particular attention is paid to the positions of Polish scholars in the field of education and upbringing, which justify the place of cultural pedagogy in the process of teaching and education.

The importance of the scientific contribution to the revival of cultural pedagogy of Professor J. Gajda, who presented the pedigree of cultural pedagogy, the transformations it has undergone throughout its existence, its current state and the controversies surrounding it. Scientist in reflections on the formation of personality in modern realities uses the concept of new humanism and calls it neopedagogy of culture, which is a modern dimension of cultural pedagogy.

The result of the analysis of scientific works of Polish scientists showed that the pedagogy of culture still exists as an open subdiscipline, which requires constant additions and enrichment with new humanistic theories.

Key words: Polish pedagogy, values, pedagogy of values, new humanism, education, upbringing.